

Hallituksen esitys hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 108/2016 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 14.9.2016
Vanhempi hallitussihteeri Markus Ukkola
Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Taustaa

- Suomen julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö edellyttää, että viranomaiset ja muut hankintayksiköt kilpailuttavat hankintansa avoimesti ja syrjimättömästi
- Suomen hankintalainsäädäntö perustuu hyvin vahvasti EU:n julkisia hankintoja koskeviin direktiiveihin
- Nykyiset hankintalait ovat vuodelta 2007
- EU:n julkisia hankintoja koskevat direktiivit uudistettiin – uudet direktiivit tulivat voimaan keväällä 2014
- Jäsenvaltioiden tuli saattaa uusien direktiivien säännöt osaksi kansallista lainsäädäntöä loppukevääseen 2016 mennessä

Kansallinen lainvalmistelu

- TEM perusti kaksi työryhmää valmistelemaan uutta hankintalainsäädäntöä marraskuussa 2013
- Valmisteluryhmä julkaisi mietintönsä (HE-luonnos) toukokuussa 2015
- Kesällä 2015 laaja kuulemiskierros
- Syksyllä 2015 ja keväällä 2016 lakiluonnosta päivitettiin saadun lausuntopalautteen, uuden hallituksen linjausten sekä teknisten tarkistusten johdosta
- Lopullinen hallituksen esitys annettiin kesäkuun 22. päivä

Hallituksen esitys hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

- HE 108/2016 vp
- Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista
- Erityisalojen laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista
- Käyttöoikeussopimusten kilpailuttamissäännöt päälakien sisällä
- Rikosrekisterilain uudistus: tulevaisuudessa hankintalaissa listattuja rikosnimikkeitä koskevan rikosrekisteriotteen voi toimittaa hankintayksikölle
- Julkisuuslain pienehkö muutos (tarjousten julkisuus sekä liike- ja ammattisalaisuuksien asema)
- Teknisiä viittausmuutoksia useisiin lakeihin

Hallituksen esityksen keskeiset tavoitteet

- Yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen – *neuvottelujen* käymisestä vaivattomampaa, lisää tietoa soveltajalle, kevyemmät pienten hankintojen säännöt, kansallisten kynnysarvojen nostaminen
- Ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat – hankintoja voidaan nykyistä laajemmin *varata* vammaisia työllistäville toimittajille, näkökohtia voidaan huomioida kaikissa menettelyn vaiheissa elinkaarikustannuksista oma uusi pykälänsä, viittauksia työoloihin, työllistämiseen jne., vahvat laatu-näkökohdat sote-hankinnoissa
- Pk-yritysten aseman parantaminen – hankintojen jakamiseen vahva paine, vain voittajalta pyydetään selvitykset soveltuvuudesta; kilpailussa riittää toimittajan oma lausunto (yhteinen eurooppalainen hankinta-asiakirja) vaatimusten täyttymisestä
- Hankintamenettelyn sähköistäminen – viestintä pääosin verkossa
- Korruption ehkäiseminen – toimittaja voidaan poissulkea tarjouskilpailusta, jos tämä on yrittänyt vaikuttaa epäasianmukaisesti hankkijaan tai on rikkonut ympäristö-, työ- tai sosiaalioikeuden sääntöjä
- Valvonta – Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehtävä valvoa hankintalainsäädännön noudattamista

Uudet kansalliset kynnysarvot

- Määrittävät hankintalain soveltamisen euromääräisen alarajan
- Tavara- ja palveluhankinnat 30 000 e => 60 000 e
- Sote-palveluhankinnat 100 000 e => 400 000 e
- Muut erityiset palveluhankinnat 100 000 e => 300 000 e
- Käyttöoikeussopimukset (palvelut) 30 000 e => 500 000 e
- Käyttöoikeusurakat 150 000 e => 500 000 e
- Rakennusurakat (150 000 e) ja eräät työvoimakoulutuspalvelut (100 000 e) jäisivät ennalleen

Sidosyksikköhankinnat

- **Nykylaki:**
- **Hankintalakia ei sovelleta, kun hankintayksikkö hankkii siitä muodollisesti erilliseltä ja päätöksenteon kannalta itsenäiseltä yksiköltä tavaroita, palveluja ym., jos hankintayksikkö valvoo yksikköä samalla tavoin kuin se valvoisi omia yksiköitään ja jos yksikkö harjoittaa liiketoimintaansa muihin kuin siihen määräysvaltaa käyttäviin hankintayksiköihin muuten kuin marginaalisissa määrin**

Sidosyksikköhankinnat

- **Lakiehdotus:**
- **Lakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään.**
- **Sidosyksikkö = hankintayksiköstä muodollisesti erillinen ja päätöksenteon kannalta itsenäinen yksikkö**
- **Lisäedellytyksenä on, että hankintayksikkö yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa käyttää määräysvaltaa yksikköön samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa.**
- **Lisäedellytyksenä on, että yksikkö harjoittaa enintään 5 % ja enintään 500 000 euron osuuden liiketoiminnastaan muiden tahojen kuin niiden hankintayksiköiden kanssa, joiden määräysvallassa se on**
- **Sidosyksikössä ei saa olla muiden kuin hankintayksiköiden pääomaa**

Sidosyksikköhankinnat

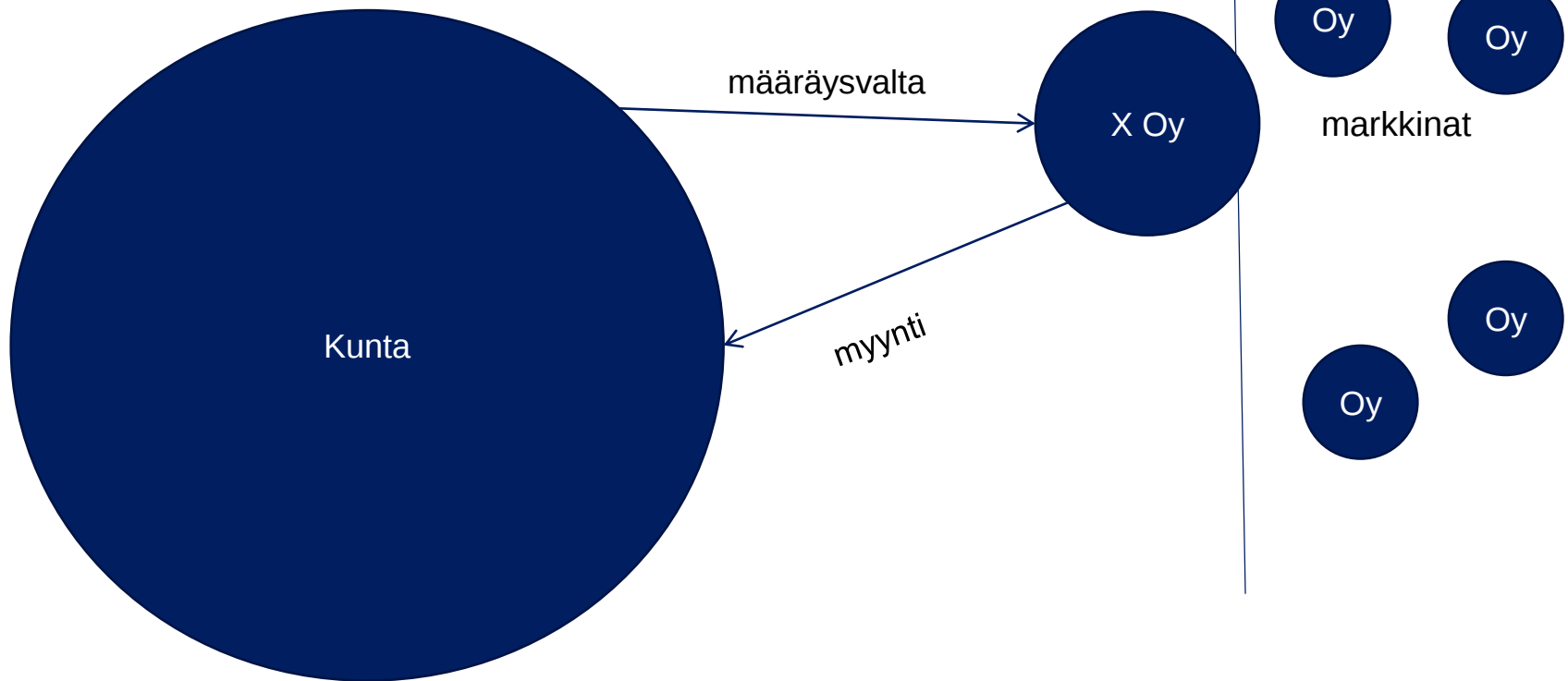
- **5 % osuus lasketaan sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden keskimääräisestä kokonaisliikevaihdosta tai muusta vastaavaan toimintaan perustuvasta määrästä**
- **(POIKKEUS 1) Sidosyksikön ulosmyyntiprosentti on 10 %, kun hankintayksikön määräysvallassa olevan yksikön liiketoimintaa vastaavaa markkinaehtoista toimintaa ei ole. Näin on tilanne, jos**
 - hankintayksikkö on julkaissut sen määräysvallassa olevan yksikön suunnitellusta ulosmyynnistä avoimuusilmoituksen HILMAssa
 - Hankintayksikkö ei saa ilmoituksessa määritellyssä määräajassa vastauksia liiketoimintaa vastaavasta markkinaehtoisesta toiminnasta
 - Määräajan oltava vähintään 14 vrk ilmoituksen julkaisemisesta
- **10 % osuutta sovelletaan edellytysten täyttyessä yksikköön kolmen vuoden ajan vastausmääräajan päättymisestä**

Sidosyksikköhankinnat

- **(POIKKEUS 2) Prosenttirajoitusta ei sovelleta silloin, kun ulosmyynnin arvo on sopimuksen tekemistä edeltävien kolmen vuoden ajalta keskimäärin alle 100 000 euroa vuodessa.**
- **Jos sidosyksikössä on mukaan useita hankintayksiköitä, niiden katsotaan käyttävän yhteistä määräysvaltaa, jos**
 - Sidosyksikön toimielimet koostuvat kaikkien hankintayksiköiden edustajista
 - Hankintayksiköt voivat yhdessä käyttää ratkaisevaa päätösvaltaa sidosyksikön strategiaan tavoitteisiin ja tärkeisiin päätöksiin
 - Sidosyksikkö toimii määräysvaltaa käyttävien hankintayksiköiden etujen mukaisesti

Sidosyksiköt

Miksi juuri 5 % ja 500 000 EUR?

- Kuinka paljon 5 % on mistäkin summasta?

5 % osuus	Kokonaisliikevaihto
350 000 EUR	7 miljoonaa EUR
450 000 EUR	9 miljoonaa EUR
500 000 EUR	10 miljoonaa EUR
600 000 EUR	12 miljoonaa EUR
700 000 EUR	14 miljoonaa EUR
750 000 EUR	15 miljoonaa EUR
1 miljoona EUR	20 miljoonaa EUR
2 miljoonaa EUR	40 miljoonaa EUR
3 miljoonaa EUR	60 miljoonaa EUR
5 miljoonaa EUR	100 miljoonaa EUR
7,5 miljoonaa EUR	150 miljoonaa EUR
10 miljoonaa EUR	200 miljoonaa EUR

Miksi juuri 5 % ja 500 000 EUR?

- Kuinka monta prosenttia 500 000 euroa on mistäkin summasta?

500 000 euroa	Kokonaisliikevaihto
5 %	10 miljoonaa euroa
4,2 %	12 miljoonaa euroa
3,6 %	14 miljoonaa euroa
3,3 %	15 miljoonaa euroa
2,5 %	20 miljoonaa euroa
1,3 %	40 miljoonaa euroa
0,8 %	60 miljoonaa euroa
0,5 %	100 miljoonaa euroa

Miksi juuri 5 % ja 500 000 EUR?

- Se mahdollistaa vähäisen ja hetkittäisen sidosyksikön ylikapasiteetin ulosmyynnin puoleen miljoonaan euroon saakka;
- Alle 100 000 euron vuosittaisessa ulosmyynnissä sallittu prosenttiosuus voi olla korkeampi kuin 5 % (jolloin hyvin pienen kokonaisliikevaihdon sidosyksiköissä sääntely ei muodostu kohtuuttomaksi, esim. koulutuskuntayhtymien kioski- tai kampaamopalvelut);
- 5 % 20 miljoonan euron vuosittaisesta liiketoiminnasta tarkoittaisi jo miljoonan euron ulosmyyntiä vuositasolla, mikä voi vähäistä enemmän väristää markkinoiden tasapuolisuutta.
- Etenkin suurten liikevaihtojen sidosyksiköissä 5 % voi olla miljoonia euroja, kuten edellä esitetystä taulukosta käy ilmi.
- 500 000 euron prosenttiosuus alkaa olemaan hyvin pieni vasta hyvin suurten kokonaisliikevaihtojen kohdalla (40 milj.)

Uuden sidosyksikkösäännön vaikutuksia

- Kuntaliiton täydentävä lausunto hankintalain valmisteluryhmän mietintöön: ”Tällä hetkellä lukumääräisesti vain osalla kuntien sidosyksiköistä muille kuin omistajille muodostaa liikevaihdosta yli 10 prosenttia. Tietojemme mukaan monet kunnat ovat omistajina rajoittaneet omistamiensa sidosyksiköiden myyntiä nolnaan tai muutamaa prosenttiin.”
- Aloja, jossa ulosmyynti voi olla useita prosentteja:
 - Jätehuoltosektori
 - Ruokahuoltosektori
 - Työterveyshuolto
- Hallituksen esityksessä esitetään *siirtymäkautta* 5 % ja 500 000 euron rajaan siirtymisessä: ko. rajoituksia sovelletaan vasta vuoden 2019 alusta ja sote-sektorilla vasta vuoden 2022 alusta alkaen
 - Mahdollistetaan hallittu siirtyminen uusiin rajoituksiin
- Ympäristöministeriö perustanut työryhmän tarkastelemaan mm. sidosyksikkösäännön asemaa jätehuoltosektorilla

Hankintojen laatu

- Valmistelussa saatu palaute yksiselitteinen: julkisten hankintojen lopputulosten laadussa on parantamisen varaa
- Erityisesti sosiaali- ja terveystaloudissa laatu voi jäädä asiakkaiden tarpeisiin nähden liian alhaiseksi
- Vaikka hankintalainsäädäntö on menettelylaki eikä sisältölaaki, voidaan laatutekijöitä edistää myös hankintalainsäädännössä
- HE:ssä esitetään, että hankkijan tulee perustella päätöksensä käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa pelkkää halvinta hintaa; tarkoituksena ohjata laatutekijöiden tehokkaampaan huomioimiseen
- HE:ssä esitetään, että hankkijan on kiinnitettävä vahvemmin huomiota esteettömyyteen ja kaikkien käyttäjien tarpeet täyttävään suunnitteluun hankinnan kohdetta määriteltäessä
- Markkinakartoituksen säännöissä kiinnitetään enemmän huomiota myös asiakkaiden/käyttäjien kuulemiseen

Laadun huomioiminen lainsäädännössä

- ***Muussa lainsäädännössä*** on lukuisia konkreettisia ja julkisyhteisöjä velvoittavia ***sisältönormeja***, jotka vaikuttavat myös hankinnan sisältöön
- **Esimerkkejä:**
 - Rakentamismääräyskokoelma
 - Sosiaalihuoltolaki (710/1982)
 - Vanhuspalvelulaki (980/2012)
 - Vammaispalvelulaki (380/1987)
 - Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
 - Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

Laadun huomioiminen lainsäädännössä

- 31.8.2016 julkaistun sote- ja maakuntauudistuksen hallituksen esitys:
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä:
- 14 §: ”Maakunnan on laadittava taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia osana maakuntastrategiaa. Palvelustrategiassa maakunta päättää sen järjestämisvastuulle kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Maakunta päättää palvelustrategiassa myös yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelun tuottajilta hankittavien palvelujen vähimmäismäärää koskevat tavoitteet. Lisäksi palvelustrategiassa on määriteltävä, mikä osa hankinnoista kilpailutetaan palvelujen innovatiivisuutta ja kustannusvaikuttavuutta parantavien uusien ratkaisujen kehittämiseksi.”
- ”Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategiassa on lisäksi otettava huomioon asiakkaan valinnanvapauden piirissä olevien palvelujen ja muiden sosiaali- ja terveyspalvelujen sovittaminen yhteen siten, että asiakkaiden tarvitsemat palvelut muodostavat tarpeen mukaisen kokonaisuuden.”
- 15 §: Maakunnan palvelulupaus on maakunnan asukkaille osoitettu tahdonilmaisu siitä, miten maakunta toteuttaa sosiaali- ja terveyspalvelut.
- Palvelulupauksessa maakunta asettaa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan maakunnan asukkaiden tarpeet ja paikalliset olosuhteet sekä edellä 4 §:ssä säädetty palvelujen saatavuus ja saavutettavuus huomioon ottavalla tavalla. Maakunnan palvelulupauksessa on otettava huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet.

Sosiaali- ja terveystalvuhankinnat

- Omassa luvussa 12
- Oma kynnysarvo 300 000 EUR – *vain yksi kynnysarvo*
- Menettelysäännöt:
 - Ilmoittamisvelvollisuus
 - Vapaa harkinta hankintamenettelyn valinnassa
 - Soveltuvuusvaatimusten sääntely + pakollisista poissulkemisperusteista on suljettava toimittaja kisan ulkopuolelle
 - Vertailuperusteet kuten EU-hankinnoissa (perusteltava pelkän hinnan käyttö)
 - Erityisvaatimuksia (jatkuu...)

Sosiaali- ja terveystalveluhankintojen erityisvaatimukset

- Lakiesityksen mukaan hankkijan on otettava huomioon kyseistä sosiaali- ja terveystalvelua koskeva aineellinen lainsäädäntö (esimerkiksi sosiaalihuoltolaki, vammaistalvelulaki);
- Esityksen mukaan sosiaali- ja terveystalvelujen hankinnassa talvelun käyttäjien yksilöllisten ja pitkäaikaisten sekä toistuvien hoito- tai sosiaalitalvelujen turvaamiseksi hankintayksikön on otettava huomioon käyttäjien erityistarpeet ja kuuleminen, siten kuin asiasta muualla lainsäädännössä säädetään;
- Lakiesityksessä ehdotetaan, että hankintayksikön olisi pyrittävä ottamaan huomioon talvelujen laatuun, jatkuvuuteen, esteettömyyteen, kohtuuhintaisuuteen, saatavuuteen ja kattavuuteen, eri käyttäjäryhmien erityistarpeisiin liittyvät, käyttäjien osallistumiseen ja vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen sekä innovointiin liittyvät tekijät

Sosiaali- ja terveystalveluhankintojen erityisvaatimukset

- HE:ssä ehdotetaan edelleen, että pitkäkestoisia hoito- ja asiakassuhteita koskevissa sosiaali- ja terveystalveluissa hankintayksikön olisi pyrittävä määrittämään sopimusten kesto ja muut ehdot siten, että sopimuksista ei muodostu kohtuuttomia tai epätarkoituksenmukaisia seurauksia asiakkaille.
- Monessa palvelussa asiakkaalle kokonaisuudesta muodostuu pitkäaikainen hoito- tai hoivasuhde. Edellä mainitulla hankintayksiköitä muistutettaisiin kiinnittämään huomiota hankinnan sopimuskauden pituuteen sekä muihin keskeisiin ehtoihin siten, ettei hankinnan lopputulos johtaisi asiakkaan kannalta kohtuuttomuuteen tai epätarkoituksenmukaisuuteen. Tällaisia palveluita voisivat olla esimerkiksi muistisairaiden vanhusten, mielenterveyskuntoutujien tai vammaisten henkilöiden palvelut taikka lastensuojeluun liittyvät palvelut
- Yhteenvedo: laatutekijöihin kiinnitetty *merkittävästi huomiota erityisesti sosiaali- ja terveystalveluhankinnoissa*

Hankittavien palvelujen asiakkaiden reagoimismahdollisuudet

- Mietinnössä ei esitetä valitusmahdollisuuden luomista hankittavien palvelujen asiakkaille, kansalaisille tai näiden edustajille
- Valitusoikeus *hankintalain nojalla*: tarjouskilpailuun osallistuvat tarjoajat ja ehdokkaat
- Tuomioistuinten sanktiot pyrkivät hankinta-asioissa *palauttamaan syrjimättömän/tasapuolisen tilanteen*
 - Mitä tuomioistuin voisi *hankintalain nojalla* määrätä palvelujen *asiakkaille*?
- Asiakkaiden valitusmahdollisuus *muiden lakien nojalla*?
- Kantelumahdollisuus eduskunnan oikeusasiamiehelle

Eduskunnan oikeusasiamies

- **Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu (Dnro 3425/4/12):**
- **”Mikäli kunta järjestää lakisääteisiä tehtäviään ostamalla palvelujen järjestämisen (ostopalvelusopimuksella tai maksusitoumuksella) yksityiseltä palveluntuottajalta on kunnan valvottava ostamiensa palvelujen järjestämistä ja niiden laatua. Sosiaalihuollon suunnittelusta ja valtionavustuksista annetun lain 4 §:n mukaan hankittaessa palveluja yksityiseltä palvelun tuottajalta kunnan on varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat sitä tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toiminnalta.**
- **”...ostopalvelutilanteessa vaikeavammaisen henkilön yksilölliset näkemykset, hänen elämäntilanteensa ja vammasta tai sairaudesta johtuvat yksilölliset palvelun järjestämiseen vaikuttavat avun tarpeet tulee myös ottaa huomioon kunnan ja palveluntuottajan välistä sopimusta tehtäessä tai sitä toimeenpantaessa.”**

Laadun huomioiminen lainsäädännössä

- **Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu (jatkuu):**
- **” Jos palveluja järjestetään ostopalveluna, on kunnan siis puututtava yksityisen ostopalvelun tuottajan toimintaan, mikäli toiminta vaarantaa asiakkaan oikeuksien ja etujen toteutumisen. Kuten edellä on todettu tätä valvontavastuusta ja järjestämisvastuuta ei voi siirtää yksittäiselle asiakkaalle.”**

Haasteita sisältövaatimusten luomisessa hankintalakiin

- Miten määritellään riittävän yksiselitteisesti riittävän hyvää laatu kaikissa hankinnoissa tai edes sosiaali- ja terveysterveyspalveluhankinnoissa ilman, että lain sisältö kasvaa entisestään?
- Mitä hankinta-asioiden *menettelykysymyksiä* käsittelevät tuomioistuimet voivat tehdä, jos laatu ei vastaa lain vaatimuksia?
 - Tällä hetkellä puuttumiskeinojen tarkoituksena on *varmistaa tasapuolinen kilpailutilanne hankintamenettelyssä*
- Jos hankintalakiin sisällytetään sisällöllisiä laatuvaatimuksia, laatuvaatimukset *eivät koskisi* sellaisia palveluja, jotka julkisyhteisö tekee *omana työnään* (hankintalakia sovelletaan vain, kun hankintayksikkö ostaa oman oikeushenkilönsä ulkopuolelta)

Vammaisten henkilöiden palvelujen asema hankintalainsäädännössä

- Lakiehdotus perustuu EU:n hankintadirektiiviin 2014/24/EU
- Direktiivin 74 artikla: ” Liitteessä XIV luetellut sosiaalipalveluja ja muita erityisiä palveluja koskevat hankintasopimukset on tehtävä tämän luvun (kilpailuttamis)säännösten mukaisesti, jos hankintasopimusten arvo on yhtä suuri tai suurempi kuin 4 artiklan d alakohdassa vahvistettu kynnyсарvo.

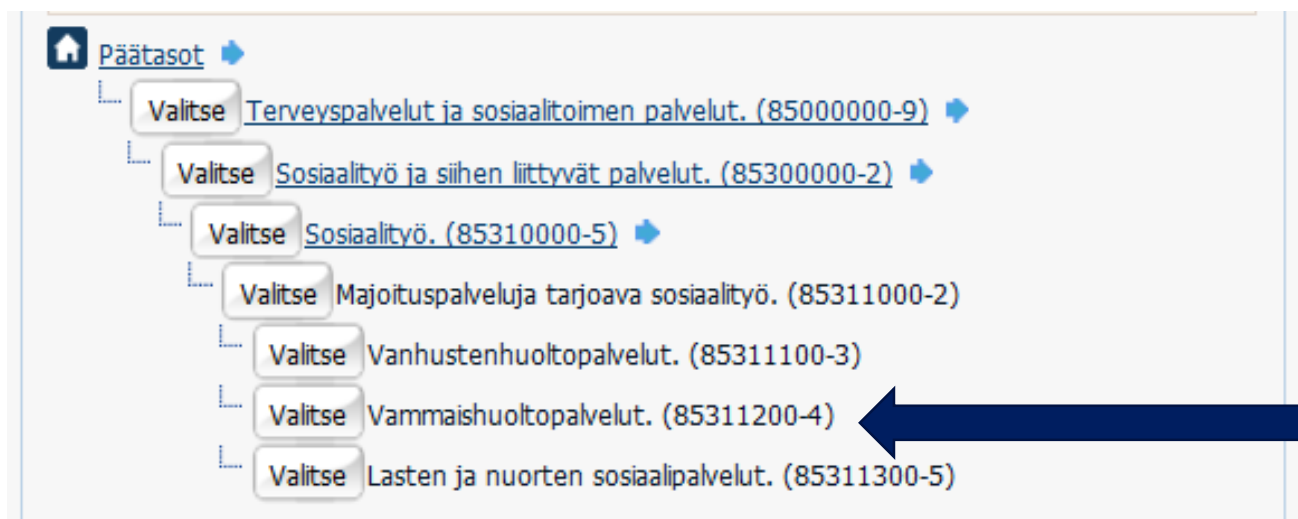
LIITE XIV

74 ARTIKLASSA TARKOITETUT PALVELUT

CPV-koodi

75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Kotiapulaisten hankintapalvelut]; 79624000-4 [Sairaanhoitohenkilöstön hankintapalvelut] ja 79625000-1 [Hoitohenkilöstön hankintapalvelut] 85000000-9–85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5; 98500000-8 [Yksityishenkilöitä työllistävät kotitaloudet] ja 98513000-2–98514000-9 [Työvoimapalvelut kotitalouksille, Henkilöstönvälityspalvelut kotitalouksille, Toimistotyöntekijöiden välityspalvelut kotitalouksille, Tilapäistyöntekijät kotitalouksille, Kotiapupalvelut ja Kotipalvelut]

Vammaisten henkilöiden palvelujen asema hankintalainsäädännössä

- Vammaisille henkilöille tarkoitetut palvelut sisältyvät direktiivissä listattuihin palveluihin

Vammaisten henkilöiden palvelujen asema hankintalainsäädännössä

- Onko muissa EU-maissa suljettu vammaisten henkilöiden palvelut hankintalainsäädännön piiristä?
- Belgia: palvelutuotantoa ei kilpailuteta, vaan järjestelyt perustuvat viranomaisen myöntämiin toimilupiin
- Itävalta, Styrian alue: palvelutuotantoa ei kilpailuteta, henkilöille myönnetään ns. palveluseteli
- Skotlanti: palvelun asiakas valitsee palveluntarjoajan, palvelutuotantoa ei kilpailuteta
- Irlanti: lupamenettelyn kautta tapahtuva valinta palveluntuottajiksi
- Kaikille em. Järjestelyille on yhteistä se, että niitä ei toteuteta hankintasopimuksin
 - Viranomaislupien myöntäminen ei ole hankintasopimuksen solmimista
 - Asiakasvalintajärjestelmät eivät ole HE:n perustelukirjauksen nojalla hankintasopimuksia, jos hankintayksikkö ei puutu palveluntarjoajan valintaan
 - Muissa maissa ei siten ole poistettu vammaisten palveluja hankintalain piiristä, vaan niitä ei vain toteuteta hankintoina

Muiden maiden järjestelmien lähde: Kehitysvammaisten palvelusäätiö (2014)

Sote-järjestelmän uudistus Suomessa

- Suomessa tultaneen siirtymään monilta osin asiakkaan valinnanvapausjärjestelmään, joka ei ole hankintaa
- Vammaispalvelulain uudistuksessa keskeisenä teemana osallisuuden ja *itsemyääräämisoikeuden* vahvistaminen.
- Asiakkaan valinnanvapaus voisi toteutua esimerkiksi palvelusetelin/asiakassetelin käytöllä.
- Jatkossa julkisten hankintojen merkitys jäisi sote-palveluissa nykyistä vähäisemmäksi.

Hankintojen valvonta ja neuvonta

- **Uusien hankintadirektiivien mukaan jäsenvaltioiden tulee luoda hankintalainsäädännön valvonnan ja neuvonnan järjestelmä tai rakenne**
- **Jäsenvaltiot saavat itse päättää, miten valvonta ja neuvonta organisoidaan**
- **Valvonnan tulee kuitenkin täyttää seuraavat vaatimukset:**
 - Kansalaisilla mahdollisuus tuoda havaitsemiaan epäkohtia valvonnan alle
 - Valvontaa harjoittavan tulee voida viedä havaitsemansa epäkohdat eteenpäin tuomioistuimeen, parlamentaariseen valiokuntaan tai vastaavaan
 - Valvonnan tulosten tulee olla julkisia
 - Osana valvontaa jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että hankintayksiköt ja tarjoajat saavat maksutonta neuvontaa hankintalainsäädännön soveltamisesta

Valvontatehtävän taustat

- **Erityisesti kilpailuttamatta jätettyihin hankintoihin on nykyjärjestelmässä vaikea puuttua**
 - Kilpailuttamatta jätetyistä sopimuksista saatavissa huonosti tietoa
 - Tuomioistuimilla osin rajoitetut keinot puuttua kilpailuttamatta jätettyihin hankintoihin
 - Kilpailuttamatta jätettyihin hankintoihin puuttuminen riippuvainen tarjoajien valituksista
 - Tarjoajilla ei usein mahdollisuuksia/riittävää intressiä valittaa kilpailuttamatta jätetyistä sopimuksista
 - Ei erityistä tahoa, joka *yleisen edun* nimissä varmistaisi sen, että julkisyhteisöt järjestävät tarjouskilpailuja lain mukaisesti

Hankintojen valvonta

- **Annetaan Kilpailu- ja kuluttajavirastolle tehtäväksi hankintalainsäädännön noudattamisen valvonta**
- **Mistä tahansa hankintalain vastaisuudesta voi tehdä toimenpidepyynnön Kilpailu- ja kuluttajavirastolle**
- **Kilpailu- ja kuluttajavirasto asettaa tehtävänsä etusijajärjestykseen ja priorisoi hankintalain kannalta törkeimpiin virheisiin puuttumista (kilpailuttamatta jättäminen)**

Hankintojen valvonta

- **Kilpailu- ja kuluttajaviraston puuttumiskeinot:**
 - Huomautuksen antaminen ja huomion kiinnittäminen virheeseen (käytössä kaikissa hankintalain vastaisuuksissa);
 - Kilpailuttamatta jätetyn hankinnan osalta kieltä tehdä hankintasopimus (EU-hankinnat)
 - Kilpailuttamatta jätetyn hankinnan osalta esitys markkinaoikeudelle *sopimuksen määräämisestä tehottomaksi, seuraamusmaksun määräämisestä valtiolle ja/tai sopimuskauden lyhentämisestä* (EU-hankinnat)

Valvontatehtävän ulottaminen hankintojen sisällön oikeellisuuteen

- Edellyttäisi sisältövaatimusten lisäämistä hankintalainsäädäntöön, jonka haasteita ja ongelmia käytiin läpi edellä
- Edellyttäisi hankintojen oikeussuojajärjestelmän muuttamista siten, että sisältövaatimusten laiminlyöntiin olisi erillisiä sanktioitaan
- Hankintojen sisältöä valvotaan sosiaali- ja terveystalouksissa jo nyt:
 - Eduskunnan oikeusasiamies (ks. Edellä esitetty tapaus)
 - Valvira valvoo sosiaalihuollon sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja toimintayksiköiden toimintaa
- Valvonnan yhteensovittaminen?
- Valvonta voisi kohdistua ainoastaan hankintalain piiriin kuuluviin järjestelyihin, joten valvontaa ei voitaisi kohdistaa palveluihin, joita julkisyhteisöt toteuttavat muutoin kuin hankintasopimuksin
 - Esim. omana työnä, palvelusetelillä tai muulla asiakasvalintajärjestelmällä

Kiitos!

Markus Ukkola
markus.ukkola@tem.fi